

EN LA PRÀCTICA

Begoña Piqué

Els alumnes opinen. Els exàmens i les proves d'avaluació

Begoña Piqué

En el marc del Seminari de Coordinació Primària-Secundària del districte de Sant Andreu (Barcelona), s'ha realitzat, durant el curs 2009-2010, una enquesta d'opinió a l'alumnat de sisè d'educació primària i de primer d'ESO sobre els exàmens i les proves escrites. L'experiència ha permès reflexionar sobre el procés d'avaluació i apropar les pràctiques educatives de les escoles i els instituts.

PARAULES CLAU: coordinació entre primària i secundària, avaluació alumnat, exàmens, activitats d'avaluació, opinió de l'alumnat, seminari de coordinació.

Des de l'any 1995, i en el marc del Seminari de Coordinació Primària-Secundària del districte de Sant Andreu,¹ s'han abordat, en diferents moments de treball, aspectes concrets sobre l'avaluació de l'alumnat, amb la intenció de compartir i posar en comú accions que apropin les pràctiques educatives de les escoles i els instituts.

En la delimitació de l'objecte d'estudi i treball sobre l'avaluació, s'han concretat dos aspectes fonamentals en què s'ha considerat necessari establir uns acords mínims comuns per apropar la tasca que es realitza amb els grups d'alumnes que es comparteixen. Un d'aquests aspectes ha estat tractar «què avaluem?», i l'altre, «quina percepció té l'alumnat de l'avaluació?».

Per abordar d'una manera concreta i pràctica «què avaluem?», s'ha procedit a contrastar tipus diferents de proves d'avaluació i exàmens escrits que porten a terme tant els centres de primària com els de secundària. En aquest context de treball, s'ha pogut compartir la importància que tothom veu en el fet que les alumnes i els alumnes prenguin consciència dels resultats que obtenen i, per tant, d'on surt la nota. S'ha valorat positivament que es doni a conèixer el sistema de puntuació de les proves abans de realitzar-les. També s'ha vist necessari que el nombre de preguntes s'ajusti al tema i al temps disponible per fer l'avaluació. Quant a la periodicitat de la realització de les proves,

s'ha constatat una oscil·lació entre la finalització d'un tema a primària i la finalització de dos temes a secundària. Pel que fa a l'adquisició de l'ortografia, s'ha coincidit que cal treballar-la a primària, però que no es pot considerar assolida fins a secundària. S'ha pogut comprovar que les proves escrites potencien l'aprenentatge de continguts conceptuals (també procedimentals), alhora que pretenen fomentar l'autonomia envers la distribució del temps perquè es puguin realitzar, l'esforç individual i la presa de consciència respecte al propi aprenentatge. La valoració de continguts procedimentals i actitudinals té lloc a través d'un altre tipus d'activitats d'avaluació, com ara els treballs de grup, els murals, els dossiers, les carpetes, les pràctiques i la realització de projectes. S'ha evidenciat que, sobretot, les operacions intel·lectuals que es promouen a través de les proves són de memorització, descripció, comprensió, estructuració, síntesi, comparació, anàlisi i argumentació. Les operacions referides a opinar, criticar, investigar i crear es promouen en uns altres tipus d'activitats. S'ha donat molta importància a la feina que fa l'alumnat cada dia, als seus hàbits de treball i a l'esforç continuat.

Un altre aspecte que s'ha abordat durant el curs 2009-2010 ha estat la preocupació

i l'interès per conèixer «la percepció i l'opinió de l'alumnat sobre els exàmens», amb la intenció de contrastar-los amb l'opinió dels docents i amb la finalitat d'obtenir informació que serveixi per planificar el procés d'avaluació per part del professorat.

Elaboració de l'enquesta d'opinió

La informació sobre quina avaluació fem uns i altres l'hem obtinguda a partir de la percepció que té l'alumnat de sisè d'educació primària i de primer d'educació secundària dels exàmens i de les proves escrites que realitzen al llarg del seu procés d'aprenentatge. Amb aquesta finalitat, s'ha procedit a elaborar una enquesta d'opinió en què s'han inclòs aspectes referits a la preparació, a la realització i, finalment, a la correcció dels exàmens (vegeu el quadre 1).

En referència a la preparació, s'hi han inclòs preguntes sobre el coneixement que tenen dels exàmens amb anterioritat, de les preguntes que s'hi fan i del que realment s'hi avalua. Quant a la realització, l'enquesta recull l'opinió en referència al tipus de preguntes (obertes, tancades, memorístiques, d'interpretació, d'opinió). Per últim, l'enquesta inclou també aspectes referits a la correcció dels exàmens (ortografia i presentació), les anotacions,

S'ha donat molta importància a la feina que fa l'alumnat cada dia, als seus hàbits de treball i a l'esforç continuat

els comentaris i les possibilitats de millora que ofereix el professorat.

Resultats de les opinions de l'alumnat sobre avaluació

L'enquesta d'opinió s'ha aplicat a un total de 371 alumnes (194 alumnes de sisè d'educació primària i 177 alumnes de primer d'ESO), corresponents a set escoles (Rosa dels Vents, El Sagrer, Pompeu Fabra, Emili Juncadella, L'Estel, Octavio Paz i Ferran i Clua) i dos instituts (L'Alzina i Joan Fuster). Els resultats obtinguts dels diferents apartats i preguntes de l'enquesta es relacionen al quadre 1.

Referent a l'opinió de l'alumnat sobre la preparació dels exàmens, cal dir que els nois i les noies coneixen el tipus d'exàmens que es faran abans de realitzar-los en un percentatge elevat (84%) i que n'entenen les preguntes (95%), encara que una altra cosa es que en sàpiguen la resposta o no. Respecte a si l'examen recull preguntes treballades a l'aula, les respostes de l'alumnat queden distribuïdes en un 60% «sempre» i en un 35% «sovint», la qual cosa fa pensar que s'orienta bé el tipus d'examen, encara

EN LA PRÀCTICA

Coordinació entre centres

P CS S PC

EN LA PRÀCTICA

ENQUESTA D'OPINIÓ A L'ALUMNAT SOBRE ELS EXÀMENS	RESULTATS GLOBALS			
	G	P	SO	SE
1. Coneixes abans el tipus d'examen que es farà.	3%	13%	50%	34%
2. Entens les preguntes dels exàmens.		5%	60%	35%
3. L'examen recull preguntes treballades a l'aula.		5%	35%	60%
4. Creus que els exàmens avaluen realment el que tu saps.	3%	9%	50%	38%
5. S'hi fan preguntes de resposta única o tancada (veritable/fals, triar entre les opcions a, b, c, etc.)	2%	46%	40%	12%
6. S'hi fan preguntes de resposta oberta (desenvolupar un tema, explicar un contingut, etc.)	3%	17%	53%	27%
7. Hi has de respondre preguntes en què has de memoritzar els continguts.	2%	19%	54%	25%
8. Hi has de respondre preguntes en què has de relacionar els continguts.	4%	44%	39%	13%
9. Hi has de respondre preguntes en què has d'interpretar dades o gràfics.	5%	60%	27%	8%
10. Hi has de respondre preguntes en què has de donar la teva opinió personal.	12%	60%	19%	9%
11. Hi has de respondre preguntes en què has d'aplicar el que has après per resoldre alguna qüestió o algun problema (posar-ne exemples).	4%	18%	53%	25%
12. S'hi tenen en compte les faltes d'ortografia.	3%	20%	37%	40%
13. Se'n valora la presentació: marges, cal·ligrafia, disposició del text.	4%	18%	25%	53%
14. El professorat fa anotacions en la correcció per indicar-te els errors comesos.	4%	18%	28%	50%
15. Comenteu l'examen després de corregir-lo.	13%	23%	37%	27%
16. Quan us tornen l'examen corregit, teniu la possibilitat de rectificar les vostres respostes.	56%	27%	13%	4%

Quadre 1. Model d'enquesta d'opinió a l'alumnat sobre l'avaluació i els resultats (gens, poc, sovint i sempre)

que no es faci la mateixa pregunta que a l'aula. La majoria no creu que els exàmens avaluïn sempre «tot» el que saben (60%), encara més, es queden amb la sensació que saben més coses de les que se'ls pregunta.

Quant a la realització dels exàmens i el tipus de prova, opinen que són poc habituals les preguntes de resposta única o tancada (86%) i que són més comunes les de resposta oberta (80%). La seva percepció, doncs, és que es fan més preguntes obertes que no pas tancades, encara que, en un percentatge elevat (79%), els nois i les noies pensen que necessiten memoritzar els continguts per fer els exàmens. El resultat obtingut respecte a les preguntes d'examen en què han de relacionar dades, interpretar-ne i donar l'opinió, el valoren en poc (60-70%), i pel que fa a les preguntes en què han d'aplicar el que han après per resoldre alguna qüestió o algun problema, pensen que són presents en la majoria d'exàmens (78%).

Respecte a la percepció de l'alumnat en referència a la correcció dels exàmens, la majoria opina que s'hi tenen en compte les faltes d'ortografia (77%) i la presentació (78%). Tenen la percepció que no sempre (50%) s'indiquen els errors en la correcció dels exàmens i que posteriorment tampoc no es comenten prou (73%). Per últim, els resultats respecte a la possibilitat de rectificar les respostes un cop es retorna l'examen són de «gens» i «poc» en un percentatge molt elevat (83%).

Valoració i propostes de millora: realització d'exàmens i planificació del procés d'avaluació

Els resultats obtinguts han donat lloc a les valoracions següents per part del professorat.

En primer lloc, pel que fa a la preparació dels exàmens, es confirma, amb els resultats obtinguts, que l'alumnat coneix abans el que se li preguntarà i, segons el parer del professorat, aquesta opinió es pot generalitzar en totes les assignatures. Es valora la necessitat d'aclarir algunes preguntes en les quals poden sorgir dubtes i unes altres que són únicament mostres de certa inseguretat per part de l'alumnat. En aquestes situacions, es comparteix que cal recomanar als nois i noies que, si no saben la resposta, és millor que la deixin en blanc, a fi d'evitar que diguin disbarats, al mateix temps que, un cop aclarides les preguntes, ja no s'han de donar més oportunitats. Cal tenir sempre clar, però, que s'ha d'atendre i conèixer el procés de cada estudiant. El fet que els exàmens recullin

les preguntes treballades a l'aula confirma que s'orienta bé el tipus de prova, encara que cal fer entendre que poden tenir una formulació diferent. Per últim, el professorat és conscient que a molts

alumnes els sembla que no tenen l'oportunitat de mostrar tot el que han estudiat i comparteixen la proposta d'incloure, en els exàmens o proves, una pregunta d'elecció voluntària, per oferir als nois i noies l'oportunitat de dir allò que no han pogut dir o que no se'ls ha preguntat.

En segon lloc, quant al tipus de preguntes que es fan en els exàmens, el professorat és del parer que s'han de seguir combinant qüestions de resposta única o tancada i de resposta oberta, perquè és una manera d'afavorir els diferents estils d'aprenentatge dels estudiants. Es comparteix que les preguntes de resposta tancada són les que més agraden a les alumnes i als alumnes, sobretot a aquells que presenten problemes d'expressió o dificultats per organitzar-se, perquè afavoreixen l'obtenció de resultats millors. En tot cas, s'han d'exigir respostes precises i que reflecteixin l'ordenació del pensament, però mai no han de ser redactats literals que segueixin fil per

randa l'explicació del professor. És important canviar la percepció de l'estudiant que, si no explica la resposta com el professor, no és vàlida. També cal combi-

nar preguntes que ajudin a relacionar, interpretar, opinar i aplicar els coneixements a situacions noves, amb la intenció de promoure l'adquisició de competències, d'aquesta manera es farà èmfasi i s'aju-

EN LA PRÀCTICA

Coordinació entre centres

P CS S PC

Cal combinar preguntes que ajudin a relacionar, interpretar, opinar i aplicar els coneixements a situacions noves

EN LA PRÀCTICA

darà els nois i noies a reflexionar sobre el tipus de resposta que es requereix («Haurérem de relacionar», «Aquí cal que interpreteu», «Raona la teva resposta»).

En tercer lloc, en referència a la correcció dels exàmens, el professorat comparteix que cal seguir insistint en la importància de les faltes d'ortografia i que l'opinió de l'alumnat probablement es dona com a efecte de la persistència del professorat en aquestes, ni que sigui oralment. Es considera també necessari recuperar el treball de la cal·ligrafia a l'escola en els cicles inicial i mitjà, i es comparteix l'opinió que cal ser exigents amb aquesta qüestió al cicle superior. Quant a les anotacions, és possible que els nois i noies hagin interpretat la correcció únicament dels errors, però no dels comentaris realitzats. Sovint, s'anoten comentaris per motivar i millorar, però és veritat que no es fa cap indicació sobre com hauria d'haver estat la resposta correcta. **Això provoca que el professorat es plantegi no només indicar els errors, sinó també l'explicació del perquè en la realització d'anotacions en la correcció dels exàmens. Encara que el professorat argumenti que es fa una explicació general de la correcció a tota la classe, reconeix que no es comenten prou per la manca de temps, atès el nombre d'exàmens i de proves d'avaluació que es realitzen. Per últim, si bé és veritat que no es contempla la recuperació de l'examen i, majoritàriament, el professorat reconeix que**

passa a un altre tema, es considera que caldria oferir a l'alumnat la possibilitat de rectificar i millorar les seves respostes un cop corregit l'examen, no únicament per pujar nota, sinó també per aprendre.

Conclusions

Per part del professorat, es valora que els resultats obtinguts són importants per parlar-ne amb els equips docents corresponents i fer una reflexió al voltant de les competències bàsiques. En analitzar les proves que es realitzen, ens han fet adonar que estem fent estudiar allò que expliquem i que esperem que els nois i les noies reflecteixin als exàmens. Per adquirir competències, la reproducció i la memòria han de constituir una part de l'aprenentatge, però el que ha de fer l'alumnat és aplicar el coneixement en casos reals. S'ha evidenciat la necessitat de combinar preguntes d'elecció d'opcions amb aquelles que ajuden a relacionar, interpretar, opinar i aplicar els coneixements dels nois i les noies a situacions noves. Des d'aquesta perspectiva de treball, queda clar que la realització d'exàmens i la planifica-

En analitzar les proves que es realitzen, ens han fet adonar que estem fent estudiar allò que expliquem i que esperem que els nois i les noies reflecteixin als exàmens

ció del procés d'avaluació requereix una organització més adient del temps.

En el desenvolupament d'aquest procés de reflexió conjunta entre el professorat d'educació primària i el d'educació secundària sobre l'avaluació, ha tingut lloc una aproximació en els plantejaments i en les accions educatives que afavoreixen indiscutiblement l'alumnat.

NOTA

1. El Seminari de Coordinació Primària-Secundària del districte de Sant Andreu està format pels centres següents: escola Emili Juncadella, escola Rosa dels Vents, institut Joan Fuster, escola El Sagrer, institut L'Alzina, escola L'Estel, escola Ferran i Clua, escola Pompeu Fabra i escola Octavio Paz.

Són membres del seminari durant el curs 2009-2010: Jonathan Campos, Isabel Cisneros, Julio Antonio Díaz, Sonia Fajarnes, Conxita Güell, Emília Leal, Lorena Masjoan, Josefa Ortega, Maria José Poblador, M. Carmen Rodríguez i Lluïsa Serra.

El treball que s'hi duu a terme està inclòs en el Pla de Formació de Zona que gestiona el Centre de Recursos Pedagògics, sota la responsabilitat de Cati Caparros i Miquel Moreno.

BIBLIOGRAFIA

SALINAS, D. (2002): *¡Mañana examen!: La evaluación: entre la teoría y la realidad*. Barcelona. Graó.

SANMARTÍ, N. (2009): Conferència Projectes de treball, una mirada des de les competències [en línia]. <www.xtec.cat/crp-santandreu/jornada201009_tp/projectes-n-sanmarti.swf>.

HEM PARLAT DE:

- Coordinació entre centres.
- Avaluació de l'alumnat en l'aprenentatge.
- Formació continuada del professorat.

AUTORA

Begoña Piqué Simon

Coordinadora del Seminari de Coordinació Primària-Secundària del districte de Sant Andreu (Barcelona).
Universitat de Barcelona
bpique@ub.edu

Aquest article fou rebut a Guix: ELEMENTS D'ACCIÓ EDUCATIVA el mes de maig de 2010 i acceptat el mes de juliol de 2010 per ser-hi publicat.